

Giczi Johanna–Sik Endre

A TELEPÜLÉSEK KAPCSOLATI TŐKÉJÉNEK EGY TÍPUSA – A TESTVÉRTELEPÜLÉSEK

Delmenhorst (Bréma-közeli város) legforgalmasabb pontján – a vasútállomás és az autóbusz-pályaudvar mellett parkoló sok száz kerékpár tövében – négy, a települést a szimbolikus és földrajzi térben egyaránt elhelyező tábla található: egy hirdetőtáblán a kilenc helyi kerékpárút térképe és a közös kerékpártúrák időpontja látható, egy fából készült útjelző a határon túli ősi német települések felé mutatja az irányt, egy fémoszlopra a koncentrációs táborok Delmenhorsttól mért távolsága olvasható, s végül egy másik hirdetőtáblán a testvértelepülések hírei szerepelnek. A jelek központi helyzete, a mindennapi életbe való fizikai beágyazottsága számunkra annak bizonyítéka, hogy e négy dimenzió vizsgálata szükséges a mai német társadalom megértéséhez.

Anélkül, hogy elméletet kerekítenénk a fenti megfigyelés köré, úgy véljük, hogy a világ más társadalmainak megértésére is alkalmas eszköz annak vizsgálata, hogy a települések hol helyezkednek el a lehetséges szimbolikus terek sokaságában. E gondolat jegyében kezdtük el testvértelepülés-kutatásunkat egy évvel ezelőtt,¹ amelynek első terméke ez a műhely-tanulmány. Nem befejezett kutatásról van szó. Sőt. Terveink jelentősek. Egyfelől magyar települések véletlen mintájából kiindulva szeretnénk bejárni a világhálót, s megvizsgálni, hogy miképpen helyezkednek el a magyar települések a világ településeit összefűző testvér-települési világhálóban. Kérdésünk divatos: vajon a nagyvilágnak ez a metszete kis világjellemzőkkel (Barabási 2003; Buchanan 2003) rendelkezik-e? Ha igen, akkor biztosak lehetünk abban, hogy önfenntartó rendszerről van szó, aminek erőforrás- (ami nem csupán pénzt, hanem információt, identitást és tudást is jelent) allokációja a jövőben is fontos lesz a benne résztvevő települések számára. Másfelől esettanulmányok segítségével tervezzük vizsgálni a testvér-települési kapcsolatok kialakulásának szociogenezisét. Arra vagyunk kíváncsiak, hogy milyen késztetések működnek közre e kapcsolatok létrehozása során. Ezen belül különösen fontosnak tartjuk azt a kérdést, hogy mekkora szerep jut ebben a tudatos tőkeképzés szempontjának, illetve olyan megfontolásoknak, mint az altruizmus, az etnikai azonosságérzés, a történeti folytonosság megőrzésének vágya, a (helyi, regionális vagy/és nemzeti) politikai érdek vagy a véletlen, amelynek szerepét nem tartjuk lebecsülendőnek.

Az itt olvasható tanulmányban röviden bemutatjuk a testvértelepülés intézményét, vázlatos elképzeléseinket a kapcsolati tőke fogalmáról és az elemzésünk alapjául szolgáló adatbázist. Ezután a mai magyar testvér-települési viszonyokat vázoljuk fel.

1 A kutatást az OTKA 037247 és a TÖOSZ LOGIN projektje támogatta.

Testvértelepülés mint a települések kapcsolati tőkéjének egy formája

Településeket sokféle formális kapcsolat fűzhet össze (hierarchikus és horizontális adminisztratív, önkéntes és kikényszerített gazdasági). És persze sokféle informális kapcsolat is létezhet két település között (szomszédvári gyűlölködés, vallási vagy etnikai alapú házassági összetartozás stb.) A testvér-települési kapcsolatok a kettő között helyezhetők el, amennyiben általában írott szerződéseken alapuló hivatalos kapcsolatok, amelyek gyakran még egy nemzetközi intézménynek is részei,² de ez nem szükségszerű, lehet a testvér-települési kapcsolat „alulról jövő, népi kezdeményezés”, amit csak nagyon enyhén tesz hivatalossá a helyi vezetés jóváhagyása, részvétele.³

Hogy a testvér-települési kapcsolatok létrejötte mennyiben tekinthető a települések (vezetői, felsőbb szervei, mérvado csoportjai) által tőkeként működtetett erőforrásnak,⁴ az egyes testvér-települési kapcsolatok, illetve a településközi hálózat létrejötte történetének elemzése alapján eldönthető csupán. Ha a kapcsolatépítést profitmotívum vezérelte (mindkét résztvevő esetében, vagy elég, ha az egyik tervezi a tőkeként való használatot?), és ehhez befektetéseket kellett eszközölni, akkor a testvér-települési kapcsolat éppúgy kapcsolati tőke,⁵ mint amikor egy migrációt tervező egyén vagy egy piaci részesedést növelni igyekvő vállalkozó tudatosan kiépíti kapcsolatait a tervezett cél érdekében.

Az elemzés adatbázisa és módszere

Az elemzés a Tárki *Önkormányzati adatbázis* 2002. évi adatfelvételének egy kérdés-blokkján alapul. Önköltött kérdőívet juttattunk el valamennyi magyar helyi önkormányzatnak (a BM Önkormányzati tájékoztatója mellékleteként). 2002 őszén a kitöltött kérdőívek száma (Budapest és kerületei nélkül) 736 volt, vagyis az összes ma-

- 2 Az 1951-ben ötven polgármester által létrehozott Európai Települések Tanácsa a testvértelepülések intézményében egy olyan lehetőséget látott, ami elősegítheti a régi ellenségek megbékélését, az európai értékek közös képviselését. S hogy ez az intézmény életképes, arra utal, hogy azóta nemzetközi szervezete is kikristályosodott (az Európai Települések és Régiók Tanácsának van Testvérvárosi Bizottsága), és pénzhez is lehet jutni általa (1989 óta erre elkülönített pályázási lehetőséget biztosít az Európai Unió). Ez év júliusában 120 attikai település képviselői találkoztak rengeteg európai önkormányzati képviselővel, ahol sok eddigi kapcsolat kibővítéséről (a terv több bilaterális kapcsolatból regionális csoportok létrehozása) és a jó ötletek terjesztéséről volt szó (A testvérekről... 2003).
- 3 Módszertani szempontból izgalmas kérdés, hogy ki az alanya azon cselekvéseknek, amelyeket egy település jellemzőinek vizsgálata során használunk. Míg ugyanis fel lehet tételezni, hogy a települések névváltoztatását nem a település lakosai, hanem inkább a településeken kívülről (felülről) kezdeményezik (lásd a települések „furcsa” névváltoztatásainak koncepcióját, Sik 1975), addig a népesség változásai a lakosok spontán mozgásainak eredménye, ugyanakkor a település beruházási döntései inkább a vezetés munkájának eredménye lehet. Noha meggyőződésünk, hogy célszerű lehet egyszer ilyen szempontból végiggondolni a települési adatbázisokat, most minden, az elemzés során használandó változó esetében azt feltételezzük, hogy azok a település egészére érvényes társadalmi tények.
- 4 Hasonlóan ahhoz, ahogy egy egészen más helyzetben is (szocialista termelőszövetkezeti vezetők) kimutatható volt, hogy a vezetők személyes kapcsolatait a szövetkezet egésze érdekében is mozgósíthatók, és viszont a vállalkozói kapcsolatok a vezetők kapcsolati tőkéjének is részei (Czakó–Sik 1987).
- 5 A kapcsolati (vagy hálózati) tőke fogalmáról lásd Czakó–Sik 1994, 1995.

gyarországi település körülbelül 24 %-áról van adatunk. (Ez a korábbi évek 18-35 %-os arányának középértéke körül van). Az előző évek gyakorlatának megfelelően a kapott kérdőíveket az összes település regionális, településnagyság és státusz szerinti összetételének megfelelően súlyoztuk (a 2000. évi TSTAR-adatok alapján).

A mai magyarországi testvértelepülésekről

2002 őszén a magyar települések 33 %-ának volt testvértelepülése; 62 %-uknak egy, 18 %-nak kettő, 10 %-nak három, a maradék 10 %-nak pedig négy vagy több külföldi várossal volt kapcsolata. A települések 27 %-a romániai, 21 %-a németországi, 13 %-a szlovákiai településekkel állt oldalági kapcsolatban, de viszonylag jelentős volt az Ausztriához, Finnországhoz, Franciaországhoz, Horvátországhoz és Olaszországhoz való testvéri kötődés is (*1. ábra*).

1. ábra

Az európai országokhoz való kötődésünk testvér-települési kapcsolataink tükrében

Látható, hogy a települések testvérei leginkább a földrajzilag közel eső és a történelem során Magyarországhoz erősen kötődő területekről kerülnek ki (ki- és betelepítések, illetve közös birodalmi múlt). Labdába rüg még a jómódú Nyugat-Európa, de nincs esélye a perifériának (legyen az dél, kelet vagy észak). A főváros esetében a testvérek területi elhelyezkedését világméretben mutatjuk be (*2. ábra*).

2. ábra**A fővárosi önkormányzat testvérvárosi kapcsolatai**

Budapest testvéreinek zöme is a szomszédság (fő)városaiból kerül ki (közvetlen szomszédot nem testvériesíteni talán bűn is lenne), de a térképen jól kirajzolódik, hogy a főváros miként lép rokoni kapcsolatba az egész világot behálózó metropoliszközi hálózattal. E háló két módon tér el az összes magyar település testvérhálózatától: egyrészt csak nagyvárosokat, sőt egy-két kivételtől eltekintve (talán Strassbourg és Thesszaloniki, illetve néhány óceánon túli település sorolható ide) fővárosokat vagy/és világvárosokat foglal magában, másrészt térben kiterjedtebb, kevésbé koncentrált, mint az összes település német, román és határmenti dominanciájú hálózata (*1. ábra*). Mint azt a kapcsolatelemzés szakirodalmából tudjuk, a kapcsolat erőforrás (is lehet), a testvér-települési kapcsolatok elemzése során. Tekinthető-e egy település testvérválasztása a tejtestvéri, keresztszülői vagy bármely más mesterséges kapcsolat-építési stratégia antropológiából ismert változatának? Vagy ha ez túl erős példa lenne, felfoghatjuk-e a testvértelepüléseket a modern világban közismert olyan instrumentális kapcsolati tökeszerzési módok megfelelőjének, mint az eliiskolák „buddy-network”-jei, a vadásztársaságok, a középkori kereskedőházak gyerekeinek (olykor erőszakos, de szerelmet semmiképpen nem feltételező) összehoronzása? A tanulmányban előbb bemutatjuk a mai Magyarország testvér-települési kapcsolatainak legalapvetőbb történeti és szociológiai jellemzőit, majd azt vizsgáljuk, hogy a testvér-települési kapcsolatok létrejöttében hasonló hatások érvényesülnek-e, mint ahogy azt a kapcsolati tőke szakirodalma alapján feltételezzük.

A testvér-települési kapcsolatok története

A testvér-települési kapcsolatokat kialakításuk időpontja szerint sorolva csoportokba megkülönböztettünk rendszerváltás előtt, valamint a rendszerváltás után született kapcsolatokat, majd ez utóbbi időszakot kormányzási ciklusok szerint kategorizáltuk.

A szocializmus alatti időszakban főként (Kelet-?) Németország, (a korabeli rigmus szerinti „másik jó barát”) Lengyelország és (ösi rokonaink földje) Finnország felé orientálódtunk, valamint ekkor alakítottuk ki kisszámú török- és egyéb ázsiai országbeli kapcsolatainkat is (később ebbe az irányba egyáltalán nem történt kezdeményezés). A „berlini fal leomlása után” nyitottunk Ausztria felé (osztrák kapcsolataink közel 60 %-át alapoztuk meg ekkor), tovább erősítettük németországi kötődéseinket, és ekkor emelkedett meg hirtelen a Romániában lévő testvértelepülések száma is. A kevészámú holland, angol és francia kapcsolataink nagy része is ekkor keletkezett. A következő időszakban új kapcsolatokat leginkább Romániával, Szlovákiával és Németországgal alakítottunk ki, ám ez utóbbival, jóval kevesebbet, mint korábban, de fokozatosan nyitni kezdtünk eddig „ismeretlen” államok, például Görögország, Svédország, Szerbia és Izrael irányába is. Az utóbbi négy évben keletkezett kapcsolatok közel 70%-a Romániával, Németországgal és Szlovákiával kötődött, de szorosabbra fűztük a köteléket Lengyelországgal, Franciaországgal és Olaszországgal is.

A legrégebbi testvéri kapcsolatok a megyeszékhelyekre jellemzőek. A városok a rendszerváltást követően, a falvak inkább az Orbán-kormány idején kapcsolódtak be a nemzetközi testvértelepülési kapcsolatrendszerbe.

1. táblázat

A testvér-települési kapcsolatok megoszlása az egyes településtípusok között időszakonként, százalék

Településtípus	Időszak				Összesen
	1940–1988	1989–1993	1994–1997	1998–2002	
Megyeszékhely	34	10	6	3	9
Város	30	40	27	15	27
Község	36	50	67	82	64
Összesen	100	100	100	100	100
N (elemszám)	41	118	104	133	396

A három, legtöbb testvértelepülési kapcsolatot magában foglaló ország esetében is jól látható, hogy a különböző kormányzási ciklusok idején eltérő eséllyel keletkeztek a testvéri viszonyok.

2. táblázat

A településközi kapcsolatok létrejöttének megoszlása időszakonként a három legtöbb magyarországi kapcsolattal rendelkező állam esetében, százalék

Időszak	Országok		
	Románia	Németország	Szlovákia
1940–1988	3	12	6
1989–1993	29	47	14
1994–1997	29	19	29
1998–2002	40	22	51
Összesen	100	100	100
N (elemszám)	111	85	51

Romániai településsel a rendszerváltást megelőzően gyakorlatilag nem volt a magyar településeknek testvéri kapcsolata. Kialakulásuk a rendszerváltást követően indult el, és azóta is töretlenül emelkedik. (Az utolsó teljes kormányzati idő alatt kialakított összes külföldi kapcsolatainknak mintegy 33 %-a irányult Románia felé.) Szlovákiához fűződő kapcsolataink növekedésében, még ennél is erősebb dinamikát tapasztalunk. Északi határszomszédainkkal, 1998 és 2002 között létesítettük a legtöbb kapcsolatot. Németországi kötődéseink 12 %-a még a szocializmus idején, közel fele az 1989-től 1993-ig tartó időszakban keletkezett.

A településközi kapcsolatok térbeli eloszlása

Az egyes településtípusok jellemzően más-más országokkal vesznek fel szívesen kapcsolatot, amit természetesen a politika vagy a határhoz való közelség is befolyásolhat. A három legtöbb településközi kapcsolattal rendelkező országot vizsgálva a németországi kapcsolódás esetében nem látunk különbséget a kis és nagy települések között, ám míg a nagyvárosok Németország mellett inkább Finnország, vagy Lengyelország felé nyitnak szívesen, addig Romániával és Szlovákiával jellemzően a községek építenek ki nagyobb számú kapcsolatot, bár a román kapcsolatok aránya a nagyvárosok esetében is magasnak bizonyul, de mindenképpen alacsonyabb, mint a kisebb lélekszámú településeken.

3. táblázat

A településközi kapcsolatok megoszlása településtípusok és a kapcsolati ország szerint, százalék*

Kapcsolati ország	Településtípus			Összesen
	Megyeszékhely	Város	Község	
Anglia	8	1	0	1
Ausztria	0	5	8	7
Cseh Köztársaság	7	1	0	1
Finnország	18	5	1	3
Franciaország	3	9	2	4
Hollandia	0	6	0	2
Lengyelország	12	5	3	5
Németország	20	22	21	21
Olaszország	9	4	2	3
Románia	13	23	31	27
Szlovák Köztársaság	5	5	18	13
Egyéb ország	5	14	14	12
Összesen	100	100	100	100
N (elemszám)	36	115	263	414

* Egyedileg csak azokat az országokat tüntettük fel, amelyekkel legalább az egyik településtípusba tartozó települések legalább 5 százaléka hozott létre testvér-települési kapcsolatokat.

A három leggyakrabban előforduló állam testvértelepüléseinek Magyarországon belüli eloszlását vizsgálva (3. ábra) azt látjuk, hogy a Romániához kötődő magyarországi települések térbeli eloszlása semmiféle szabályosságot nem mutat.

3. ábra

A Romániával, Németországgal és Szlovákiával testvér-települési kapcsolatban lévő magyarországi települések

Nemcsak a határszéli, hanem az ország belsejében, sőt a túlsó határon található települések is szoros kapcsolatot építettek ki romániai városokkal, községekkel, de a román határon lévő települések közül minden település létesített romániai településsel testvéri viszonyt. Németországi kapcsolataink láthatóan az ország középső részére, a Balaton-felvidékre, Budapestre, Tolnára és a somogyi vidékre koncentrálódnak, amelynek okát valószínűleg a kitelepítésben kereshetjük. A Szlovákiával kapcsolatban lévő települések nagy része az ország északi felére korlátozódik, de találunk néhány ilyen irányú kapcsolattal rendelkező települést a déli (szlovák kisebbségek által betelepített?) határvidék közelében is.

A testvértelepülési kapcsolatok szociogenezise

A Testvérvárosok Világszövetsége azzal az elsődleges céllal jött létre 1957-ben, hogy a háborúban sokat szenvedett népek kisebb közösségeinek – elsősorban a városi közösségeknek – segítséget nyújtson az együttműködéshez, a kapcsolatok megteremtéséhez. A kapcsolat utáni vágy a háború pusztításának egyenes következménye lehetett, „az egymástól távol fekvő kisebb szervezett közösségek életének, egymás kultúrájának megismeréséből fakadt” (Dr. Farkas 1987). Az első testvérvárosi szálak nem véletlenül a háborúban sokat szenvedett városok – például az angliai Coventry és a szovjetunóbeli Leningrád – között szövődtek. Később a kapcsolatteremtés motiváló elemévé a városok történelmi sorsközössége, a múlt emlékeinek azonossága szolgált a kapcsolatteremtés alapjául. A későbbiekben a kezdeményezések során egyre fontosabb szerepet játszanak a gazdasági tényezők, de a kapcsolatok sokszínűségét példázza a rendszerváltás előtti időben a származásra, nyelvrokonságra, a közös őshazára

épülő finn–magyar testvérvárosi kapcsolat – írja Farkas Ottó 1987-ben megjelent tanulmányában.

A településközi kapcsolatok okainak és hatásainak elemzését tehát mi is azok kialakulásának vizsgálatával kezdtük, vagyis hogy ki, mikor és mi célból lépett szövetségre. Ezután tehetünk kísérletet arra, hogy hipotéziseket fogalmazzunk meg – és teszteljünk – a testvértelepülési kapcsolatok létrejöttének mechanizmusával kapcsolatban.

A testvér-települési kapcsolatokat az esetek felében (52 %) a magyar fél, 40 %-ában a külföldi testvér kezdeményezte. Az esetek 8 %-ában nyilvánítottak a felek kölcsönös közeledési szándékot.

A rendszerváltás előtt a külföldiek voltak aktívabbak, az ekkor keletkezett kapcsolatok 55 %-át „kintről” kezdeményezték. A rendszerváltás után a kölcsönösség is előtérbe került (az ekkor született testvériségek 13 %-a keletkezett így), majd a magyar fél kezdeményezőkézsége nőtt meg (az 1994–1997, illetve 1998–2002 között kialakult testvértelepülési kapcsolatok 61 és 57 %-át a magyar fél kezdeményezte). A külföldi testvéri érdeklődés elsősorban a közép- és nyugat-dunántúli térségre irányult, az itt keletkezett kapcsolatok felét külföldről kezdeményezték. Ennek ellentéte Magyarországon a déli része és az észak-magyarországi régió, ahol a testvér-települési kapcsolatok több mint 60 %-át a magyar település kezdeményezte. Településközi kapcsolatkezdésben a kisebb település, a falu jár az élen, minél nagyobb azonban egy település, annál nagyobb a kölcsönös kapcsolatkezdés esélye. A testvér-települési kapcsolatok létrejöttének elsődleges (első helyen megnevezett) oka leggyakrabban a kultúra és a hagyomány, amit a gazdasági megfontolás követ.

4. táblázat

A településközi kapcsolatok megoszlása a kapcsolatfelvétel elsődleges oka és kialakulásának ideje szerint, százalék

A kapcsolatfelvétel oka	Időszak				Összesen
	1940–1988	1989–1993	1994–1997	1998–2002	
Történelem, politika	12	12	7	9	10
Gazdaság	33	29	29	26	29
Idegenforgalom, turizmus	4	2	7	6	5
Kultúra, hagyomány	38	51	47	42	45
Oktatás, fiatalok közötti kapcsolat	9	5	7	14	9
Egyéb	4	1	2	2	2
Összesen	100	100	100	100	100
N (elemszám)	30	97	84	104	315

Akarmelyik időszakot is vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy a települések közötti közeledések minden időszakban elsősorban kulturális és gazdasági okokból történtek. Ám míg a szocializmus ideje alatt ez a két arány szinte egyenlő volt, a határnyitást követően a hangsúly a kultúra és hagyományörzés céljából indított kapcsolatokra tevődött át. Az 1990-es években egyre fontosabbá vált az oktatás, az iskolák közötti cserelehetőség és a nyelvtanulás megkönnyítése miatt kezdeményezett kapcsolatfelvételek aránya is.

A testvér-települési kapcsolatfelvétel a községekben és a kisebb városokban többnyire kulturális okokból történt, míg a nagyvárosok, megyeszékhelyek esetében legfőbb okként a gazdasági és üzleti kapcsolatokat jelölték meg, majd a hagyományápolását.

5. táblázat

A településközi kapcsolatok megoszlása a kapcsolatfelvétel elsődleges oka és a település típusa szerint, százalék

A kapcsolatfelvétel oka	Településtípus			Összesen
	Megyeszékhely	Város	Község	
Történelem, politika	14	7	12	11
Gazdaság	55	33	23	29
Idegenforgalom, turizmus	0	4	6	5
Kultúra, hagyomány	24	51	44	44
Oktatás, fiatalok közötti kapcsolat	8	3	12	9
Egyéb	0	2	3	2
Összesen	100	100	100	100
N (elemszám)	32	84	206	322

Az oktatás céljából létesített kapcsolatok aránya magasabb a kistelepüléseken mint a nagyvárosokban, ami arra utal, hogy a községekben valószínűleg minden lehetőséget megragadnak a fiatalok nyelvi és szakmai fejlesztése érdekében, míg a nagyobb városokban (fejlettségüknek megfelelően) valószínűleg más lehetőségek is adódnak a fiatalok általános- és nyelvi tudásának gyarapítására. A közép-magyarországi és az észak-alföldi régióban legmagasabb a kultúra és a hagyományok ápolása céljából létesített kapcsolatok aránya, ám a többi magyarországi térség esetében is ez a kapcsolatépítés leggyakoribb oka.

6. táblázat

A településközi kapcsolatok megoszlása a kapcsolatfelvétel elsődleges oka és a régiók szerint, százalék

A kapcsolatfelvétel oka	Régiók							Összesen
	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	
Történelem, politika	24	10	11	14	7	0	15	11
Gazdaság	16	21	23	34	33	29	36	29
Idegenforgalom, turizmus	7	2	5	2	7	11	3	5
Kultúra, hagyomány	51	47	46	40	37	52	41	44
Oktatás, fiatalok közötti kapcsolat	2	16	14	9	14	4	4	9
Egyéb	0	5	2	2	2	5	1	2
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100
N (elemszám)	30	46	46	55	47	41	59	324

A mellékletben bemutatott részletes okok területi eltéréseit is figyelembe véve azt találjuk, hogy a közép-magyarországi történelmi, politikai okokból létesített kapcsolatok felének oka a kitelepítésben keresendő. A közép-dunántúli régió önkormányzatai a kulturális kapcsolatok majdnem felét barátkozás céljából kezdeményezték, oktatási kapcsolataik zömét pedig a nyelvtanulás lehetősége indukálta. A nyugat-dunántúli térségben is a kulturális kapcsolatokat proponálták leginkább, ám egyedül ebben a régióban jelölték meg kapcsolatépítési indokként azt, hogy a fiatalok között lehessen majd kapcsolat. A testvértelepülési kezdeményezésekben Észak-Magyarországon a hagyományok ápolása mellett a gazdasági megfontolások számítanak a második legfontosabb tényezőnek. Az észak-alföldi régiónál a már említett kulturális kapcsolatok után első helyen az idegenforgalom szerepel, továbbá ebben a régióban jelenik meg fontos kapcsolatépítő alapként az a tény, hogy melyik település esik a legközelebb a határhoz. A dél-alföldi régió az eddigiekhez hasonlóan szintén a kulturális kapcsolatokat preferálja leginkább, de a második helyezett gazdasági kapcsolatok magas aránya ebben az esetben nagyrészt a határon túli magyarok segítése céljából kialakított együttműködést, gazdasági segítséget jelent.

A következő néhány példa nem egyedi testvértelepülés-geneziseket, hanem a leggyakrabban előforduló irányokba mutató testvértelepülési kapcsolatok történéseit foglalja össze. A továbbiakban négy ország esetében – a mellékletben található táblázat kis elemszámait mintegy „elmesélve” – próbáljuk rekonstruálni a lehetséges kapcsot

lattörténeteket.⁶ Ezek a „történetek” a kicsi elemszámok és az okok mesterséges átkódolása miatt természetesen csak elnagyolt közelítései a valódi történeteknek, de arra talán alkalmasak, hogy segítségükkel hipotéziseket állítsunk fel egy majdani kutatás alapjait körvonalazó tanulmány szolgálatára.

Románia

A szocializmus időszaka alatt a kevés számú magyar település által kezdeményezett román kapcsolatépítés főként vásárlás céljából történt, de fontos szempont volt még a leendő testvértelepülés földrajzi elhelyezkedése, vagyis a magyar–román határhoz való közelség is. A másik oldal ebben az időszakban csak sportkapcsolatokat kívánt létesíteni. A határnyitás után a Románia felé nyitni kívánó magyarországi települések közel egyharmada segítő szándékkal fordult a tőlünk keletre lévő ország magyar települései felé. Az ekkor magyarországi településről kiindulva létrejött kapcsolatok fele kifejezetten a határon túli magyarság támogatását célozta. A segítség mellett fontos okként szerepelt a barátságos viszony kialakítása. A következő időszakban a kapcsolatalkítás elsődleges szempontjaként részünkről továbbra is a földrajzi közelség és a segítségnyújtás dominált. A felénk irányuló kapcsolatteremtés motivációi között a legtöbb a települések közötti Szent Király Szövetség létrehozását célozta, míg a kapcsolatfelvételek hatoda kifejezett segítségkérés volt a határon túli magyarok részéről. (Ebben az időszakban fordult elő első ízben, hogy külföldről nyílt segítségkérő szándékkal kezdeményeztek kapcsolatot.) A legutóbbi négy évben részünkről a legfontosabb szempont a kultúra, és – bár kisebb mértékben – a határon túli magyarokkal való kapcsolattartás, a romániai magyarság segítése volt. A felénk irányuló és a kölcsönös kapcsolatok motivációjaként a hagyományok élesztése, barátság kialakítása és a kölcsönös megismerés óvatos indokai szerepeltek.

Németország

A rendszerváltás előtti német kapcsolataink indítóoka nagyrészt nem ismert, a többit az iskolák közötti cserelehetőség és a kultúra motiválta. Német oldalról legfontosabb szempontként a vendégház-felújítás (?) szerepelt. A rendszerváltás utáni időszakban mi többnyire barátkozási szándékkal fordultunk Németország felé, bár fontos indok volt még a kitelepítés is, ami a kultúra mellett a felénk irányuló kapcsolatoknak is a legfontosabb tényezője volt. Ebben az időszakban kezdődik a nyelvtanulás miatt felénk irányuló kontaktusfelvétel, amely időben előre haladva egyre fontosabb szemponttá válik a német–magyar településközi kapcsolatok kialakításában. Az 1994 utáni időszakban kezdődik a hagyomány ápolása szempontjából felénk irányuló kapcsolatok sokasága, amely az általunk vizsgált utolsó ciklusban már a kapcsolatok több mint harmadát teszi ki. Az előző kormányzati ciklusban részünkről a legfontosabb kapcsolatépítési szemponttá a nyelvtanulás vált.

6 A mellékletben található megoszlásokat a „kapcsolatmesék” során két további dimenzióban (ki kezdeményezte, melyik országbeli településsel) elemeztük.

Szlovák Köztársaság

A szocializmus időszaka alatt Szlovákiával mi nem kezdeményeztünk kapcsolatot, ők barátkozás és együttműködés céljából fordultak felénk. A határnyitás után többnyire kulturális kapcsolatok élesztése, illetve a fiatalok közötti kapcsolat ápolása és barátkozás szándékával kezdeményeztünk viszonyt. Az 1994-től 1997-ig terjedő időszak legfontosabb kapcsolatépítési motívuma a sport volt. Az ebben az időszakban felénk irányuló kontaktusfelvételek ötöde azonban segítségkérő szándékkal indult. E két momentum mellett mi a tűzoltó-egyesületek kapcsolatát is preferáltuk, sok esetben pedig a közös történelmi múlt indított minket a kapcsolatfelvételre. A 2002-ig tartó időszakban a kultúra és az együttműködés egyaránt fontos szemponttá vált részünkről, míg szlovák részről a kultúra mellett politikai okokból civil szervezetek is indítottak kapcsolatfelvételt magyarországi települések felé.

A testvér-települési kapcsolatok létrejöttének mechanizmusa

Az alapkérdés az, hogy milyen tényezők növelik (s csökkentik) a településközi kapcsolatok létrejöttének esélyét a legerősebben. A kérdés kétféleképpen tehető fel:

a) milyen módon hatnak a település jellemzői arra, hogy az összes magyar település közül melyek esetében jönnek legnagyobb valószínűséggel létre településközi kapcsolatok, illetve

b) azon települések esetében, ahol vannak településközi kapcsolatok, ugyanezen tényezők milyen módon hatnak a létrejövő kapcsolatok számára.

A választ olyan modell felállításával tudjuk megadni, amely a települések két alapvető jellemzője (nagyság és regionális elhelyezkedés) mellett az azok külső kapcsolatait jelző négy mutatót is tartalmazza. A modell független változói tehát a következők:

- Településnagyság, amit az állandó lakosok számával mérünk. Mint korábban láttuk, a nagyobb települések testvérkapcsolatot létesítő készsége és képessége egyaránt nagyobb, mint a kisebb településeké, tehát mindkét függő változó esetében erős pozitív hatást feltételezünk.
- A regionális hatásra nézvést nincs hipotézisünk, kíváncsian várjuk, mit tudunk meg a modelltől.
- Van-e a helyi önkormányzatnak internet-használati lehetősége. Ez a változó a településnek a virtuális világgal való kapcsolatát vagy annak hiányát közelíti meg.
- A település területén szabadterei piac van és mindig volt is? Ez a változó a településnek a piachelyek országos rendszerébe való beletartozást és annak hiányát jelzi.
- Van-e emberpiac a település területén? Lásd az előző magyarázatot.
- Dolgoznak-e külföldi feketemunkások a település területén? Lásd a fenti magyarázatot azzal a kiegészítéssel, hogy ebben az esetben a változó a település nemzetközi feketemunkaerő-piaci betagozódását mutatja.

Ez utóbbi négy változót illetően azt feltételezzük, hogy ha egy település esetében létezik az adott külső kapcsolat, akkor ez növeli a településközi kapcsolat bekövetkezésének esélyét.

7. táblázat

A településközi kapcsolatok létrejötte esélyének és a létező településközi kapcsolatok számának alakulása a települések alapvető és a település egyéb külső kapcsolatait jellemző változóinak függvényében

	Településközi kapcsolat létrejöttének esélye ⁷	Településközi kapcsolatok száma ⁸
Az elemzésbe bevont települések száma	747	242
Régió (referenciakategória: Észak-Magyarország)		
Közép-Magyarország	1,0	0,03
Nyugat-Dunántúl	1,2	0,02
Közép-Dunántúl	1,7	0,08
Dél-Dunántúl	1,3	0,06
Észak-Alföld	0,7	-0,06
Dél-Alföld	1,2	0,08
Településstátusz (referenciakategória: falu)		
Város	19,0*	0,35*
Településnagyság (referenciakategória: 5000 főnél nagyobb települések)		
Max. 1000 fő	0,3	-0,39*
1000-2000 fő	0,9	-0,25*
2000-5000 fő	1,9	-0,29*
Internet van	1,5*	0,04
Piachely van	1,4	-0,01
Emberpiac van	1,1	0,10
Külföldi feketemunkás van	1,8*	-0,01

* A változó hatása erős ($p=0,05$ %-os szinten szignifikáns).

7 Az összes település esetében. Logisztikus regresszió. A -2 LL értéke 736, az illeszkedés mértéke 738, a találati arány 76 %. A függő változó: 1=van településközi kapcsolat, 0=nincs ilyen. A cellákban az esélyhányados található, melynek értéke mennél jobban eltér 1-től, annál erősebb az adott változó hatása. Ha az érték 1-nél kisebb, akkor az adott változó csökkenti, ellenkező esetben növeli a függő változó bekövetkezésének esélyét.

8 A településközi kapcsolattal rendelkező települések esetében. Lineáris regresszió (OLS). Az illesztett R^2 -négyzet értéke 37 %. A függő változó a településközi kapcsolatok száma 0 és 7 között. A cellákban a sztenderdizált (béta) érték található, amelynek nagyobb értéke erősebb hatást jelez.

Látható, hogy minél nagyobb egy település, annál nagyobb az esélye annak, hogy testvértelepülésre talál, illetve hogy ezek száma nagy lesz. E két hatás nem igényel részletes magyarázatot, hiszen a település nagysága nyilván a kapcsolatok építéséhez szükséges erőforrások („láthatóság”, „kívánatosság”, illetve a kapcsolatok kezeléséhez szükséges tranzakcionális költségek, pl. információszerzés, utazás, ceremónia) meglétével pozitívan korrelál. A regionális elhelyezkedés nem hat erősen a testvértelepülési kapcsolatok esélyére és számára. Az egyetlen megjegyzésre érdemes jelenség az, hogy az észak-magyarországi régióhoz képest az észak-alföldi lét az egyetlen, amelyik csökkenti a testvérkapcsolatok kialakulásának esélyét és mértékét. A települések külső kapcsolatainak modellekbe való bevonása nem befolyásolta sem a modellek, sem a korábban bevont változók hatásának erejét. Ebből az a következtetés adódik, hogy a külső kapcsolat négy változójának hatása nem lehet nagyon erős. Ez a piachely és az emberpiac létét jelző változók esetében mindkét szempontból igaz. Ugyanakkor az első oszlopban látható, hogy az internet-kapcsolat és a külföldi fekete-munkás léte növeli a településközi kapcsolatok létrejöttének esélyét. Ez arra utal, hogy a nagyobb lélekszám és a városi státusz mellett az önkormányzat és a munkaerőpiac kapcsolatainak nemzetközi jellege együtt jár a településközi kapcsolatok kiépítésével. Úgy véltük, hogy a testvértelepülés-kapcsolat létrejöttének mechanizmusát jobban tudjuk megérteni, ha a kapcsolatot létrehozó okok szerint homogenizáljuk modellünket. Két olyan testvérkapcsolat-típust alakítottunk ki, amely a lehető legjobban különbözik egymástól. Az egyik csoportba azokat a testvértelepülési kapcsolatokat soroltuk, ahol a gazdasági szempont, a másikba, ahol a magyarságérzet „*expressis verbis*” jelen volt.⁹

A testvér-települési kapcsolatok körülbelül. ötödében játszott szerepet a gazdasági érdek, körülbelül tizedében a magyarságérzet.

9 A gazdasági érdeket a mellékletben található részletes okok közül a következők előfordulása alapján valószínűsítettük: vásárlás, tőkebehozatal, gazdasági kapcsolat általában, idegenforgalom, üzleti kapcsolat. A magyarságérzetet a következő válaszok sejtetik: erdélyi település, segíteni a határon túli magyaroknak, magyar lakta település, kapcsolat a határon túli magyarsággal, magyarságtudat. Mindkét változó esetében a „Mi volt a kapcsolat létrehozásának legfontosabb oka?” kérdésre adott mindhárom válaszlehetőséget figyelembe vettük.

8. táblázat

A gazdasági érdekek vezérelte és a magyarságérzet vezérelte kapcsolatok aránya a testvértelepülési kapcsolatok között (három lehetséges magyarázat, százalék)

	Gazdasági érdekek vezérelte	Magyarságérzet vezérelte
Összesen (N=421)*	19	8
Lakosságszám		
–500 fő	(19)	(8)
501–1000 fő	(7)	(11)
1001–2000 fő	22	8
2001–5000 fő	16	9
5000 fő–	22	5
Régió		
Közép-Magyarország	(2)	(4)
Közép-Dunántúl	14	10
Nyugat-Dunántúl	(19)	(0)
Dél-Dunántúl	14	8
Észak-Magyarország	31	9
Észak-Alföld	25	0
Dél-Alföld	23	17
Korkvintilis**		
1	19	12
3	19	6
4	19	1
5	25	7
6	11	12
Mozgáskvintilis**		
1	23	8
2	20	2
3	20	5
4	15	17
5	14	6

Vándorlási egyenleg kvintilis**		
1	19	7
2	35	8
3	14	2
4	16	7
5	10	13
Gépkocsi-ellátottság**		
1	17	16
2	26	4
3	13	13
4	20	1
5	18	5
Telefonellátottság**		
	14	13
	27	11
	12	6
	24	2
	16	6

(): N= 25–50 között

* Az összes testvértelepülés magyar településeinek halmaza Budapest és kerületeinek testvértelepülései nélkül. A településhalmaz nem reprezentálja a magyar településeket, mivel egy település annyiszor került a mintába, ahány testvértelepülése volt.

** A változók magyarázata: Korkvintilis – a 60 és idősebb lakosság arányának ötödei (1 – a legfiatalabb, 5 – a legidősebb ötöd). Mozgáskvintilis – az ezer lakosra jutó be- és elköltözések összegének ötödei (1 – a legkisebb mozgás, 5 – a legnagyobb mozgás ötöd). Vándorlási egyenleg kvintilis – az ezer lakosra jutó el- és beköltözések különbségének kvintilise (1 – magas elvándorlás, 5 – magas odavándorlás ötöd). Gépkocsi-ellátottság – a száz lakosra jutó személygépkocsik arányának kvintilise (1 – legkevesebb, 5 – legtöbb). Telefonellátottság kvintilise – a száz lakosra jutó vezetékes telefonállomások arányának kvintilise (1 – legkevesebb, 5 – legtöbb).

A táblázatból azt látjuk, hogy:

- Noha azt vártuk, hogy a gazdasági érdek előfordulása a településmérettel nő, a magyarságérzet csökken (kozmpolitizmus szemben a kis méret hagyományörzésével), egyik feltételezés sem látszik erőteljesen érvényesülni,
- A gazdasági érdek inkább Észak- és Kelet-Magyarországon generál testvérkapcsolatokat, ami annyiban nem meglepő, amennyiben a központi és nyugati területeken gondoljuk a gazdasági érdek érvényesítését ilyen mesterségesen létrehozott kapcsolati tőke nélkül is megvalósíthatónak. A magyarságérzet a dél-alföldi régióban igen erős, a Nyugat-Dunántúlon, Észak-Alföldön teljesen hiányzik (és Közép-Magyarországon ritka).

- Míg a gazdasági érdek aránya nem függ a település elöregedésének mértékétől, addig a magyarságérzet és az öregek aránya között szabályos U alakú összefüggés mutatkozik, a legfiatalabb és legidősebb településekre az átlagosnál inkább jellemző.
- A gazdasági érdek vezérelte testvérkapcsolatok aránya a kevésbé mobil települések esetében magas, és a mobilitás növekedésével folytonosan csökken. A magyarságérzet és a mobilitás között szabálytalan a kapcsolat, de láthatóan erős az összefüggés.
- Hasonló a helyzet a vándorlási egyenleg esetében is, a 2. kvintilis esetében a gazdasági érdek, az 5. kvintilis esetében a magyarságvezérelte testvériség esélye kiugróan magas, amire nem adódik természetes magyarázat.
- Egy kivétellel a jómód és a külső világgal való aktív kapcsolat mértékének becslésére használt két mutató sem mutat határozott összefüggést a gazdasági érdek és a magyarságérzet vezérelte testvértelepülési kapcsolat létrejöttének esélyével. A kivétel a telefonellátottság növekedésével fokozatosan csökkenő magyarságérzet vezérelte testvértelepülési esély. Ez az összefüggés megfelel annak a feltételezésünknek, hogy a jómód és a modernizáció csökkenti a magyarságérzet vezérelte kapcsolatok alakulásának esélyét.

Az utolsó lépés, amit a testvér-települési kapcsolatok kialakulásának mechanizmusai megismerése érdekében tettünk, a fenti változók együttes hatását bemutató modell felépítése volt.

9. táblázat

A gazdaságiérdek-vezéreltség¹⁰ modellje*,**

	Gazdaságiérzet-vezéreltség
Alacsony elvándorlás	0,002 (3.9)
Sok autó	0,01 (4.6)
Észak-Magyarország	0,02 (3.5)
Közép-Magyarország	0,05 (0,12)
Észak-Alföld	0,05 (3,0)*

* A gazdaságiérdek-vezéreltségnél a magyarságérzet-vezéreltség modellje sokkal erősebb volt. Ez részben a magasabb találati arányban (83 %-kal szemben 94 %), részben a modell iterációinak nagyobb mértékében (a goodness of fit az első esetben 465, az utóbbi esetben 370 volt) mutatkozott meg.

** A cellákban a szignifikáns hatású változók szignifikanciaértékét és esélyhányadosát tüntettük fel.

A gazdasági érdek vezérelte kapcsolatépítés esélyét a rossz regionális helyzet (Észak-Magyarország és Észak-Alföld növeli, Közép-Magyarország csökkenti) és a település jó gazdasági helyzete (alacsony elvándorlás és sok személygépkocsi) együttállása növeli szignifikánsan.

10 A magyarságérzet-vezéreltség modellje a magyarságérzet-vezéreltségnek a Nyugat-Dunántúlon és az Észak-Alföldön tapasztalt teljes hiánya miatt (lásd 8. táblázat) nem volt értelmezhető.

Összefoglalás helyett – dunaújvárosi kapcsolattörténet¹¹

Annak bizonyítására, hogy a fenti eredményeink mennyire kövthetik a valóságot, álljon itt egy véletlenszerűen kiválasztott rövid esettanulmány:

A testvérvárosok mozgalmának kialakulásakor a magyar városok között Dunaújváros úttörő szerepet vállalt, és elsőként nyújtott kezét Coventrynek. Később 1960-ban Villejuif, majd 1962-ben Terni, végül 1963-ban Kommunarszk is a testvérvárosuk lett. A rendszerváltozást követően a Coventryvel és Kommunarszkkal létrehozott szövetség megszűnt, ám olyan új városokkal bővült a kapcsolatrendszer, mint Linz, Elbasan és Inegöl. Az önkormányzat részéről történtek olyan kapcsolatfelvételek is, amelyek nem minden esetben voltak sikeresek. Dunaújváros előbb Bayreuth, majd Passau városával szeretett volna testvérvárosi kapcsolatot kialakítani, azonban Bayreuth város főpolgármestere, hivatkozva meglévő kapcsolataik telítettségére, a kezdeményezést nem fogadta. Passau városával sem volt sikeresebb a kapcsolatkeresés. Dunaújváros jegyzője a Megyei Jogú Városok Szövetségének küldöttjeként háromnapos bajorországi tanulmányúton vett részt, melynek során a Deggendorffi Járási Hivatal elnöke ajánlotta fel közreműködését a Passau városával való kapcsolat kialakítására. Passau azonban válaszra sem méltatta a magyarországi települést. 1992-ben az albán nagykövet, Lisen Bashkurti személyesen kereste meg a dunaújvárosi polgármestert azzal a céllal, hogy az albán Elbasan és Dunaújváros között testvérvárosi kapcsolat jöjjön létre. A közgyűlés 1993. február 9-én az erre irányuló javaslatot elfogadta. A március végén érkezett albán delegáció tagjaival, valamint az albán nagykövettel sor került az együttműködés kereteinek megbeszélésére, majd annak aláírására. A két város kapcsolatában elsődlegesen a magyar fél segítőkészsége a meghatározó. Elsősorban az egészségügy és az oktatás területén tud a város hatékony segítséget nyújtani. 1993 októberében Dunaújváros röntgengépet ajándékozott az albániai testvérvárosnak, és két albán orvos részére biztosított négyhetes továbbképzést a Szent Pantaleon Kórházban, valamint orvosi műszerek és gyógyszerkészítmények átadásra tett ajánlatot. A testvérvárosi iskolának számítógépes eszközöket ajánlottak fel. Ám nemcsak az önkormányzat, hanem a helyi vállalkozók is igyekeztek kapcsolatot teremteni a testvérvárosi kereskedőkkel. A dunaújvárosi vállalkozók egyike albán ingatlanok kiejánlására kapott megbízást.

Jelenleg Elbasannal a közelmúlt politikai eseményei miatt a kapcsolat nem működik.

Testvérvárosi kapcsolat felvételére a törökországi Inegöllel 1993 júniusában adott felhatalmazást a közgyűlés. 1994 áprilisában a város vezetősége, majd októberben az Alba Volán Rt. és a Dunaferr Dunai Vasmű Rt. vezetői is ellátogattak Inegölbe. A küldöttség tárgyalásokat folytatott az Inegöli Kereskedelmi Kamara elnökével, valamint a bursai Peugeot autóbusz-összeszerelő vállalat igazgatójával, amelynek eredményeként virágzó kereskedelmi kapcsolat is szövődött a két város között.

A Villejuiffal 1960-ban létrejött testvérvárosi kapcsolat a rendszerváltozást követően csak a sport terén maradt töretlen. Itt azonban a városok közötti érintkezés valóban élénk és sokszínű.

¹¹ Tóthné Záhorszky Margit, a dunaújvárosi polgármesteri hivatal személyügyi és gondnoksági irodája vezetőjének közlése alapján

Az elmúlt tizenöt évben kedvezően alakult a viszony Rijeka városával. A két város tűzoltózenekarának kiváló kapcsolata jó alapul szolgált a kötelék erősítéséhez.

Az igazán hasznos és mindenki számára előnyös testvérvárosi kapcsolat kialakításának és megtartásának útja azonban rögös, ahogy azt a sok sikertelen kontaktusfelvétel is bizonyítja, pl. Tordheim, a japán Sahara vagy a dán Randers városok esetében, ám a legutóbbi (2003) megkeresés sikeresnek bizonyult, és Dunaújváros legújabb testvérvárosává a romániai Giurgiu lépett elő, amellyel ismét egy újabb kaput nyitottunk meg a nagyvilág felé.

Irodalom

- Barabási Albert-László (2003): *Behálózva*. Budapest: Magyar Könyvklub
- Buchanan, Mark (2003): *Nexus, avagy kicsi a világ*. Budapest: Typotex
- Czakó Ágnes–Sik Endre (1987): A „megszemélyesült” szervezközi csereügyletekről – a mezőgazdasági nagyüzemek példáján. *Közgazdasági Szemle* (12): 1489–1495.
- Czakó Ágnes–Sik Endre (1994): Hálózati tőke a posztkommunista Magyarországon. *Mozgó Világ* (6): 17–25.
- Czakó Ágnes–Sik Endre (1995): A hálózati tőke szerepe Magyarországon a rendszerváltás előtt és után. *2000* (7): 3–12.
- Dr. Farkas Ottó (1987): A tanácsok nemzetközi kapcsolatai. *Állam és Igazgatás* (1): 47–59.
- Giczi Johanna–Sik Endre (2003): Jótestvérek. *Önkormányzat*, 13 (3): 10–13.
- Illényi Balázs (2003): Édesek és mostohák. *HVG* (18): 79–81.
- A testvérekről Athénban. (2003): *Önkormányzat*, 13 (8): 8.
- Sik Endre (1975): A települések névváltoztatásai Magyarországon a XX. században. *Statisztikai Szemle* (3): 287–296.
- Tóthné Záhorszky Margit (2002): Tájékoztató az önkormányzat nemzetközi kapcsolatainak alakulásáról. Dunaújváros: Dunaújvárosi Polgármesteri Hivatal, kézirat

Melléklet**A testvér-települési kapcsolatok létrejöttének részletes okai,
időszakonként, százalék**

Okok	A testvér-települési kapcsolatok létrejöttének időpontja			
	1940–1988	1989–1993	1994–1997	1998–2002
csak	4	1	0	1
történelem, de általában	0	0	1	3
politikai akarat	5	2	0	0
politika, nacionalista érzület	0	1	0	0
politika, civil szervezetek	3	0	0	1
politika, EU-ra készülnek	0	0	3	0
erdélyi település	0	0	2	1
rendszerváltás, 1989	0	1	0	0
diplomáciai kapcsolat	4	0	0	0
gazdaság általában	8	4	3	8
idegenforgalom, turizmus	0	2	7	6
üzleti kapcsolat	0	4	5	0
tapasztalatcsere	0	1	2	3
sport	9	5	5	2
vásárlás	3	0	0	0
vendégház-felújítás	4	0	0	0
segítés általában	3	4	0	0
határon túli magyaroknak segíteni	0	4	6	6
kölcsönös segítség	0	1	1	1
együttműködés	4	2	3	3
nemzetközi kapcsolat	3	0	1	0
határnyitás	0	0	1	0
magyar lakta település	0	0	0	1
kölcsönös megismerés	0	2	1	2
személyes kapcsolatok	5	2	2	1
a kitelepítés	0	7	0	3
a betelepítettek	0	0	1	0
nemzetiség	3	2	1	4
kisebbség	0	1	1	0
kapcsolat általában	11	8	8	6
közös elnevezés	0	0	2	1
azonos érdeklődés	0	0	0	1
vallás	0	1	2	0
hagyomány	0	1	0	1
barátság	7	10	6	2
közelség, a határhoz legközelebbi település	5	2	3	1
legyen a településnek testvértelepülése	0	1	1	1
határon túli magyarsággal kapcsolat	0	0	0	3
Szent Király Szövetség létrehozása	0	0	3	0
megkeresés	0	0	0	1
menekültként itt élnek	0	1	0	0
magyarságtudat	0	0	0	1
kultúra	7	22	16	21
magyar kultúra ápolása	0	0	1	1
a hagyomány ápolása	4	4	2	2
nyelvtanulás	0	2	2	6
oktatás (iskolák közti csere)	9	1	3	4
fiatalok között legyen kapcsolat	0	1	0	1
tűzoltóegyesület	0	0	4	0
tisztelet	0	0	0	1
katonasírok ápolása	0	1	0	0
Összesen	100	100	100	100
N/elemszám	30	97	84	104